

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีระพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้วินิจฉัยว่านายสมบุรณ์ นิยมหอม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่านายสมบุรณ์ นิยมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า นายสมบุรณ์ นิยมหอม ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๖) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๒ และตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ ที่ได้กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีรายได้ตามประกาศดังกล่าว เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนและคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ซึ่งเมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่าในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ องค์กรบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร มีรายได้รวมทั้งสิ้น ๗๔,๐๔๖,๖๐๖.๓๕ บาท อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทำให้ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ แต่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ๗ ภายในเวลาที่กำหนด

สำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวรวม ๒ ฉบับ โดยส่งเป็นจดหมายลงทะเบียนถึงผู้ถูกร้อง ณ บ้านเลขที่ ๔๗/๘๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง

สมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นภูมิลำเนาที่ปรากฏตามหลักฐานของสำนักงานบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย หนังสือฉบับแรกปรากฏหลักฐานตามใบตอบรับของไปรษณีย์ว่านางสาวพรทิพย์ พิณิจ (หลาน) เป็นผู้รับไว้เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ส่วนฉบับที่สองปรากฏหลักฐานของไปรษณีย์ว่า ไม่มีผู้รับจดหมายถูกส่งกลับคืนมายังสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓ เจ้าพนักงาน ป.ป.ช. จึงรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมทั้งเอกสารและพยานบุคคล สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามได้แจ้งให้สมาชิกไปฟังคำชี้แจงเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ที่วิทยาลัยการปกครอง อำเภอ รัษฎบุรี จังหวัดปทุมธานี และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามได้รับแบบบัญชีแสดงรายการ ฯ เมื่อ ประมาณปลายเดือนมีนาคม ๒๕๕๓ จึงได้แจ้งให้สมาชิกทุกคนรวมทั้งผู้ถูกร้องรับแบบไปกรอกรายการ แล้วนำส่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม เพื่อรวบรวมนำส่งสำนักงาน ป.ป.ช. ปรากฏว่าผู้ถูกร้อง ไม่ได้ส่งแบบบัญชีแสดงรายการ ฯ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามแต่อย่างใด และผู้ถูกร้องได้ยื่น หนังสือ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ เพื่อขอลาออกจากความเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลโคกขาม ตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ นอกจากนั้นผู้ถูกร้องยังเป็นผู้มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก จึงได้ย้ายหนีออกจากพื้นที่ไปอยู่ที่จังหวัดสกลนคร แต่ไม่ทราบว่าอยู่บ้านเลขที่ ตำบล อำเภอใด

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุม ครั้งที่ ๑๓/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ด้วยคะแนนเสียง ๗ เสียง ว่า นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่านายสมบุรณ์ เนียมหอม จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สิน และเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ทำให้นายสมบุรณ์ เนียมหอม พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และห้ามมิให้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้องมิได้ชี้แจงแต่ประการใด

พิเคราะห์แล้วผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ๒ ประเด็นคือ

๑. นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

๒. ห้ามมิให้นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕๑ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น

(๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

มาตรา ๒๕๒ “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีเป็นการพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีบุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว”

มาตรา ๒๕๕ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา
- (๗) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(๘) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร

(๙) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ฯลฯ

มาตรา ๓๒ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและทรัพย์สินที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่งผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่ง ตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น ๆ

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงกำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังนี้

- ๑. องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท
- ๒.ฯลฯ.....

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวม ๖ ตำแหน่งด้วยกัน คือ

๑. นายกรัฐมนตรี
๒. รัฐมนตรี
๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๔. สมาชิกวุฒิสภา
๕. ข้าราชการการเมืองอื่น
๖. ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

จะเห็นว่ามาตรา ๒๕๑ (๑) ถึง (๕) ระบุตำแหน่งผู้ที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ไว้อย่างชัดเจน แต่ (๖) นั้นนอกจากจะระบุตำแหน่งแล้วยังมีเงื่อนไขด้วย คือ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๖) บัญญัติว่า “ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นแม้จะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ตาม ก็มิได้หมายความว่าทุกคนจะต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ บุคคลเหล่านี้ที่จะมีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เฉพาะผู้ที่มีลักษณะตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น คือ เข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติ และกฎหมายที่บัญญัติถึงเรื่องนี้คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งมาตรา ๔ บัญญัติถึง “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว มาตรา ๔ (๕) บัญญัติว่า “ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ซึ่งบุคคลเหล่านี้เท่านั้นที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีประกาศลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๒ กำหนดเกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ คือถ้าเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาทต่อปี หมายความว่า องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาทเท่านั้นที่ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นนั้นมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๖) และข้อเท็จจริงฟังได้ว่า

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ องค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร มีรายได้รวมทั้งสิ้น ๗๔,๐๔๖,๖๐๖.๓๕ บาท ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวคือมีรายได้ไม่ต่ำกว่าห้าสิบล้านบาท ผู้บริหารและสมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามจึงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง แต่ปรากฏว่า นายสมบุรณ์ เนียมหอม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ภายในเวลาที่กำหนด สำนักงาน ป.ป.ช. จึงได้มีหนังสือถึงนายสมบุรณ์ เนียมหอม เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าว รวม ๒ ฉบับ ส่งเป็นจดหมายลงทะเบียนถึงนายสมบุรณ์ เนียมหอม ณ บ้านเลขที่ ๔๗/๘๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกขาม อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นภูมิลำเนาที่ปรากฏตามหลักฐานของสำนักงานบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย หนังสือฉบับแรกปรากฏหลักฐานตามใบตอบรับของไปรษณีย์ว่า นางสาวพรทิพย์ พินิจ (หลาน) เป็นผู้รับไว้ เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ส่วนฉบับที่สองปรากฏหลักฐานของไปรษณีย์ว่าไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่จดหมายถูกส่งกลับคืนมายังสำนักงาน ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

ตามประเด็นข้อที่ ๑ ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้องจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งนั้น เมื่อ นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกขามมีรายได้ อยู่ในเกณฑ์ตามประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๖) แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหนังสือขอให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุที่ไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ถูกร้องก็ไม่ชี้แจง แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกร้องมีเจตนาที่จะไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ จึงต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ปัญหามีว่าผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งเมื่อใด

มาตรา ๒๕๕ วรรคแรก ได้บัญญัติไว้ว่าหากไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๕ กล่าวคือจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบจะมีผล ๒ ประการ คือ

๑. ให้พ้นจากตำแหน่ง และ

๒. ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี

ส่วนจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อใดนั้น มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า ในกรณีไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ และกรณีจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว

ดังนั้นเมื่อผู้ถูกร้องไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะได้รับผล ๒ ประการ คือ ให้พ้นจากตำแหน่งและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองห้าปี แต่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ก่อนครบวาระและก่อนศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งโดยการลาออกแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องสั่งให้พ้นจากตำแหน่งอีก

ส่วนประเด็นที่ ๒ ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญห้ามมิให้ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งโดยการลาออกเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ จึงถูกห้ามมิให้ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ (๖) จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๒ (๑) (๒) จึงห้ามมิให้นายสมบุรณ์ เนียมหอม ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งคือนับแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๒๕๕

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ